Behandelprotocol voor mensen met ulcus cruris

Inleiding
Ulcus cruris venosum

Ulcus cruris venosum of open been: defect van de huid van het onderbeen dat is ontstaan op basis van chronisch veneuze insufficientie (CVI)

Kenmerken :

- De wond bestaat tenminste 2 weken en/ of zal naar verwachting niet binnen 2 weken herstellen.
- Tekenen van wondvorm
  - Locatie meestal binnenzijde van de enkel.
  - Wondranden meestal grillig.
  - Niet ondermijnd.
- Tekenen van CVI in de omgeving:
  - Varices (spataderen).
  - Oedeem.
  - Eczeem.
  - Atrofie blanche (witte verkleuring vd huid).
  - Hyperpigmentatie.
  - Induratie (verharding van de huid).
  - Corona phlebectatica paraplantaris (aderen in de vorm van een krans thv de enkel).

Andere oorzaken van een open been kunnen zijn:

Arteriële insufficiëntie (meestal geen oedeem, claudicatioklachten zoals pijn bij lopen, nachtelijke pijn, afwezigheid of vermindering van pulsaties aan het onderbeen, wond aan voor- of buitenkant van onderbeen, weinig beharing, verminderde temperatuur voet)

Diabetes/ Neurologische aandoening

Veneuze en arteriële insufficiëntie kunnen gecombineerd voorkomen.

Onderzoek
Arts stelt diagnose en geeft indicatie voor verder onderzoek

Aandacht voor:

Duur en beloop
Eerder doorgemaakt ulcus cruris

Voorgeschiedenis : trombose, tromboflebitis, varices , claudicatioklachten,lymfoedeem, operaties aan vaatstelsel, trauma, diabetes, hypertensie, hartfalen

Risicoverhogende factoren: immobiliteit, roken, overgewicht en slechte voedingstoestand

Allergieën (bijv jodium, wondmateriaal)

Pijnklachten

Lichamelijk onderzoek:

Lokalisatie ulcus
Grootte ulcus (meten!)
Wondrand (scherp/ grillig)
Wondbodem (zwart/ rood/ geel)
Tekenen van infectie: stinkende of pussende wond
Tekenen van CVI, meet omvang been om afname oedeem te kunnen volgen

Door arts / spec.wondverplk.

- Arteriële pulsaties
- Neurologisch onderzoek
- Enkel-arm index (EAI) en/of Dupplex

Behandeling

Doel:
- afname oedeem en ulcus dicht
- pijnbestrijding

Behandeling bestaat uit:
1. **Ambulante compressie therapie (ACT)**
2. **Wondbehandeling**
3. **Voorlichting**
4. **Pijnmedicatie (zonodig)** (gebruik een pijnscore (VAS))

Zie voor punt 1 en 2 achterzijde kaartje

NB: Bij arteriële insufficiëntie mag nooit ACT worden toegepast !

Voorlichting geven over:
Oorzaak van het ulcus
Lange duur van het genezingsproces
Belang van ACT om oedeem te verminderen

Adviezen geven over:

- De noodzaak om te blijven lopen c.q. bewegen
- Benen hoog in rust, maar niet hoger dan de zitting ivm. vaatafsluiting lies
- In rust kuitpomp oefeningen
- Dragen van goed/aansluitend schoeisel
- Goede nagel-/ huidverzorging (zonodig pedicure)
- Belang van goede voeding

Patiënteninformatiefolder meegeven

Controles
minimaal om de drie weken controle en overleg met behandelaar

Oedeem neemt af en ulcus wordt kleiner: ga door met huidige behandeling

Onvoldoende resultaat?

Overleg met behandelaar:
- Heroverweeg diagnose en behandeling
- Is er sprake van infectie? Neem zonodig kweek
- Mislukken ACT?
- Is er sprake van cellulitis (koorts/ roodheid en pijnlijke zwelling rondom wond)? Zo ja start met antibiotica

Overweeg verwijzing dermatoloog/chirurg in overleg met behandelaar bij:

Ulcus dat na 3 weken niet verbetert
Ulcera die chirurgisch gesloten kunnen worden
Ernstige varicosis
Vermoeden maligniteit
Mislukken ACT

ULCUS DICHT

Nazorg bestaat uit:
Voorlichting
Therapeutisch elastische kous

Voorlichting

CVI kan niet hersteld worden daarom is het belangrijk om een therapeutisch elastische kous te dragen om op deze manier adequate compressie te handhaven en een recidief van het ulcus te voorkomen. Bespreek voor- en nadelen kousen.
Lopen en bewegen is belangrijk. Door de werking van de kuitspierpomp wordt het veneuze bloed beter afgevoerd. Schakel zonodig fysiotherapeut in.

Behandelprotocol voor mensen met ulcus cruris

		Protocol wondbehandeling		
	Geïnfecteerde wond *Infectie bestrijden*	Zwarte wond *Necrose verwijderen*	Gele wond *Reinigen*	Rode wond *Beschermen*
NAT vochtabsorberende wondbehandeling	antibacterieel verband	necrotectomie, anders verweken met: • alginaat; • antibacterieel verband; • hypochlorietsmeersel.	alginaat hydrofiber schuimverband	alginaat hydrofiber schuimverband
VOCHTIG vochtregulerende wondbehandeling	antibacterieel verband	necrotectomie, anders verweken met: • alginaat; • hydrogel; • hypochlorietsmeersel.	alginaat hydrofiber schuimverband	alginaat hydrofiber schuimverband
DROOG vochtcreërende wondbehandeling	antibacterieel verband	Necrotectomie droog verbinden droge necrose zonder ontstekingsverschijnselen op de hiel niet verwijderen	hydrocolloïd hydrogel	folie hydrocolloïd niet verklevend wondcontact-materiaal schuimverband
Alginaten	Een verband vervaardigd uit bruin zeewier dat bij contact met wondvocht een vormvaste gel vormt. Het kan veel vocht absorberen, heeft een reinigend vermogen en kan meerdere dagen op de wond blijven zitten, maximaal 7 dagen. Heeft bloedstelpende werking.			
Antibacteriële middelen	Antibacteriële middelen zorgen voor een effectieve bestrijding van bacteriën en schimmels zonder gevaar voor resistentie. Antibacteriële middelen geven geurbeperking.			
Hydrocolloïd	Een occlusief verband dat bestaat uit hydrocolloïden. Vormt na aanraking met vocht een gel, kan niet veel vocht absorberen en heeft een beschermende werking. Kan meerdere dagen op de wond blijven zitten.			
Hydrofiber	Een verband, vervaardigd uit hydrocolloïdvezels, dat na aanraking met vocht een gel vormt. Kan veel vocht absorberen, absorbeert het vocht verticaal waardoor de kans op maceratie vermindert. Heeft een beschermende en reinigende werking en kan meerdere dagen op de wond blijven zitten, maximaal 7 dagen.			
Hydrogel	Gel die zorg draagt voor een vochtig wondmilieu. Tevens voor het verweken van necrose en geel beslag. Kan toegepast worden om diepe wonden op te vullen.			
Schuimverbanden	Schuimverbanden bestaan uit een foam van meestal polyurethaan. Zij hebben een goede absorptiecapaciteit en de schuimlaag is doorlaatbaar voor vocht en gassen. Bij verwijdering blijven geen resten in de wond achter. Er zijn uitvoeringen met en zonder border Schuimverband met siliconen minimaliseert trauma aan de wondbodem en de wondranden.			

Benodigdheden voor ACT en wondbehandeling.

- Wondbedekker (zie protocol wondbehandeling)
- Buisverband
- Synthetische watten
- Twee korterek verbanden/ zwachtels
- Pleister voor fixatie
- Centimeter (voor meten van omvang en resultaat)

Materialen worden regelmatig geleverd in een compressiebox.

Alternatieve compressie middelen

- Verbandkous
- Verklevende compressie zwachtels, kan een week blijven zitten
- Klittenbandsystemen

ZWACHTELMETHODE AMBULANTE COMPRESSIE MET KORTEREK ZWACHTELS

Bent u niet bekwaam dan bent u ook niet bevoegd, onderhoudt uw vaardigheden door bijscholing!

Doel: zowel het terugdringen als voorkomen van oedeem en het bevorderen van de wondgenezing. De zwachtel geeft een hoge werkdruk en lage rustdruk in het onderbeen. Het verband kan hierdoor ‘s nachts blijven zitten. Bewegen van het enkelgewricht van de patiënt is van groot belang.
Herkennen van resultaat: meet bij aanvang en om de week de omvang van het been. Noteer dit in het dossier.
Meetpunten: voorvoet(10 cm vanaf de tenen), enkel (10cm vanaf de hiel), kuit (10cm vanaf de knieholte).

Techniek:

- Buisverband voor bescherming van de huid.
- Daar waar nodig polsteren: enkelcoulissen en tibia. Ter voorkoming blaren, striemen en drukpunten. Polstermateriaal boven op het buisverband fixeren.
- Twee korterek zwachtels van 1 cm van de tenenrij tot aan de knie, dubbel en tegengesteld zwachtelen (één rol linksom de ander rechtsom) om druk te geven.
- De voet bij het zwachtelen haaks en recht op het been houden.
- Zorg dat de zwachtel zo strak mogelijk is opgerold, houd spanning op de zwachtel en houd deze op het been, laat de zwachtel zijn eigen weg volgen (been volgend), rek en trek niet aan de zwachtel tijdens het aanleggen.
- Zwachtel altijd de hiel mee; het compressieverband mag op deze hoogte geen openingen vertonen.
- Fixeren met pleister op de zwachtel.
- Aanvankelijk twee maal per week zwachtelen, naderhand eenmaal per week.
- Dag en nacht laten zitten.